

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind II 1842-49

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 97. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr02-shoot-idm140151022252816/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

skriveren Boye. Et lystigt hoved sagde engang: »Ser De ikke, at det er den pure misundelse, han har mod alt udmærket? Har De aldrig lagt mærke til, hvor misundelig han er på Napoleon den Store« Og virkelig tror jeg, at han ligesom kunne fanrasere sig ind i et vist raseri over dem, der vovede at gøre sig bemærkede på den ene eller den anden måde. Ved oplæsningen af dette stykke, der ikke kunne undlade at gøre en stor virkning, mærkede jeg, hvorledes hans forstemthed og ærgrelse tiltog lidt efter lidt; han og flere af de medspillende anede vist, at disse vers, denne diktion måtte komme fra Hertz. Da oplæsningen var tilende, fo'r han ud af stuen uden at sige et ord, i en sindsilstand, som jeg straks mærkede ikke ville blive uden følger. Dagen efter fik jeg fra min faderlige ven, konferentsråd Collin, følgende brev:

Mad. Nielsen har frabedt sig Marthas rolle i »Kong René's datter«; hvem ville du, kæreste Hanne, foreslå til den? at korrespondere (gennem aviserne) med forfatteren, ved nemlig at aflægge et brev derom på teaterkontoret, synes mig i hens. til den rolle, at være overflødig.

24. januar 1845.

Din
Collin.

Jeg, for ikke at tale om Hertz, blev bedrøvet over, at fru Nielsen frasagde sig rollen. [At vi alle påvirkes af vore omgivelser er naturligt, men trist er det, når den højere stillede lader sig påvirke af den i moralsk henseende lavere stillede luner og intriger. Naturligvis har Nielsen gjort sin kone klog på, at Marthas rolle var altfor underordnet for hende, især da jeg havde hovedrollen. At dette nu ikke kunne være det sande motiv, derom kunne man ikke tvivle, når man ved sommerforestillingerne havde set fru Nielsen endogså udføre moderens lille i alle henseender ubetydelige rolle i »Pigen i Lyon«.] Hvad Hertz har tænkt sig ved Marthas rolle, er ved fru Nielsens vægring ved at spille den aldrig kommet til sin ret. Rollen gik overi andre hænder, og om den end ikke spilledes slet, blev dog præget af denne figur udslettet og vil sandsynligvis aldrig nogensinde komme til live igen; thi så forunderligt det end kan synes, så er det dog vist, at har en rolle ved de første fo-

restillinger af et nyt arbejde antaget et forkert præg, da fortsættes i reglen denne fejle opfattelse, om også rollen går fra hånd til hånd, thi da geniet i kunsten altid hører til sjældenhederne – og kun et sådant læser og opfatter et digterværk friskt og selvstændigt – så vandrør en fejlagtig som en rigtig opfattelse fra den ene til den anden. Dette er, hvad man kalder traditionen ved et teater; at bryde den er kun få givet. Havde fru Nielsen beholdt rollen, ville den have fået præg af en ældre, ædel, fint dannet kvinde, hvis væsen indgød tillid, og således må man dog virkelig tænke sig den kvinde, til hvem kong René overlod sin blinde datters op-
tugtelse og pleje, i legemlig som i åndelig henseende, og ikke som en tarvelig, skikkelig bondedone, et fejjgreb, der trak Rosenkilde med ind i opfattelsen, så han, den gamle, betroede Bertrand, nu stod som en tjener og ikke som mand til den hustru, hvem barnet var betroet. Disse to mennesker var Jolanthes eneste daglige selskab; thi hendes fader kommer jo kun af og til. Hvor er det nu muligt at tro, at Jolanthe, denne unge, digteriske natur, ville kunne føle sig tilfreds ved så tarvelig en omgang? For Martha udtaler hun sine skønne tanker og følelser, som vi hører i scenen, da Tristans besøg har sat hendes sjæl i en svingning af begejstring, som man kun udtaler til den, af hvem man er vis på at blive forstået. Billedet blev ved den nye af nødvendigheden fremtvungne besættelse forrykket; – men hvem så det, hvem følte det? Måske kun én foruden digteren og mig selv, og denne ene var netop fru Nielsen; thi da stykket var gået over scenen, sagde jeg en aften til hende, da hun havde været i teatret: »Ser De ikke, hvilken uret De har gjort! Er denne Martha en underordnet rolle, og er det ligegyldigt, hvem den udføres af? Var det en fornærmelse at byde Dem den? Ville De ikke ved Deres hele personlighed have kunnet påtrykke den et præg, give den en interesse, som De og stykket havde haft ære af?« – »Det kan nok være,« svarede hun, »at du har ret, og at jeg har været for overilet i at frasige mig den; ved at se stykket i aften har jeg fået et andet indtryk af dens betydning for det hele.« Ak, det h e l e! Det er kunstens og kunstnerens forbandelse, at kun så få har kærlighed til, indsigt i, dom over et h e l e!

I Tristans rolle var der givet Wiehe lejlighed til at udfolde alle de evner, der stod til hans rådighed. Nu behøvede jeg ikke længer